

Huvudman

Haninge kommun
haningekommun@haninge.se

Beslut

Datum 2025-06-11

Dnr 2025:1960

Sida **1 (10)**

Ärendet

Tillsyn av vuxenutbildningen Centrum Vux i Haninge kommun.

Beslut

Föreläggande

Skolinspektionen förelägger med stöd av 26 kap. 10 § skollagen (2010:800) Haninge kommun att senast den **31 oktober 2025** ha vidtagit nedan angivna åtgärder avseende brister rörande att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande för alla elever som har behov av det. De vidtagna åtgärderna ska senast samma dag skriftligen redovisas till Skolinspektionen.

Om Haninge kommun inte följer detta föreläggande kan mer ingripande sanktioner komma att aktualiseras.

Beslutet om föreläggande gäller omedelbart enligt 26 kap. 10 § tredje stycket skollagen. Beslutet om föreläggande får enligt 28 kap. 2 och 18 §§ skollagen inte överklagas.

Haninge kommun ska vidta följande åtgärder

Arbetsplatsförlagt lärande

1. Se till att huvudmannen skaffar platser för arbetsplatsförlagt lärande (APL) till samtliga utbildningar som rektorn har beslutat ska innehålla kurser som helt eller delvis ska förläggas på APL. Huvudmannen ska redovisa hur huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för APL. Redovisningen ska innehålla en sammanställning av vilka APL-platser som eleverna inskrivna vid yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration har, eller kommer att ha under höstterminen 2025 och vem som ansvarat för att skaffa platsen. Redovisningen ska vara Skolinspektionen tillhanda senast den 31 oktober 2025. (2 kap. 27 § förordning om vuxenutbildning)

Områden utan konstaterade brister

Skolinspektionen avslutar ärendet i de delar det avser betygssättning, validering, att det ska utses en handlare för varje elev för det arbetsplatsförlagt lärandet samt rektorns beslut om att förlägga kurser eller delar av kurser som arbetsplatsförlagt lärande.

Redovisning av åtgärder

Redovisningen av de vidtagna åtgärderna skickas via e-post till skolinspektionen.stockholm@skolinspektionen.se, eller per post till Skolinspektionen, Box 23069, 104 35 Stockholm. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för ärendet (dnr 2025:1960) i de handlingar som sänds in.

Om ärendet

Skolinspektionen har utifrån myndighetens risk- och väsentlighetsanalys våren 2025 inlett en tillsyn av Centrum Vux i Haninge kommun.

I tillsynen har Skolinspektionen kontrollerat om verksamheten vid Centrum Vux följer gällande bestämmelser om validering, arbetsplatsförlagt lärande och betygssättning.

Tillsynen har genomförts genom intervjuer med elever, lärare, personal i elevhälsan och rektorn mellan den 9 april 2025 och 10 april 2025. Som en del av tillsynen har även dokumentation granskats, bl.a. betygskatalogen, rektorns beslut om vilka kurser som ska förläggas på arbetsplats förlagt lärande, sammanställning av undervisande personal, sammanställning av handledare och platser för arbetsplatsförlagt lärande. Huvudmannen har yttrat sig över allt material av betydelse för beslutet.

Motivering av beslutet

Huvudmannen ansvarar för att utbildningen genomförs i enlighet med bestämmelserna i skollagen, föreskrifter som har meddelats med stöd av skollagen och de bestämmelser för utbildningen som kan finnas i andra författningar (2 kap. 8 § skollagen). Vidare ska huvudmannen se till att nödvändiga åtgärder vidtas om det framkommer att det finns brister i verksamheten (4 kap. 7 § skollagen).

Föreläggande

Arbetsplatsförlagt lärande

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av och granskat rektorns beslut om vilka kurser, eller delar av kurser avseende yrkesutbildningar som ska förläggas på arbetsplatser. Av beslutet framgår den totala utbildningstiden för fyra gymnasiala yrkesutbildningar som erbjuds vid skolan och när var och en av kurserna för respektive yrkesutbildning är förlagda under studietiden. I beslutet anges vidare inom vilka kurser och i vilken omfattning av kursen som eleverna ska ges APL. Ingen kurs är förlagd i sin helhet på APL. Tiden som eleverna ges APL uppgår till mellan 16–21% av den totala utbildningstiden.

Skolinspektionen har tagit del av och granskat en sammanställning av APL-platser och handledare. Av sammanställningen framgår att det i de flesta fall är huvudmannen som ansvarar för att erbjuda APL-platser till eleverna. Några elever har själva ordnat sin APL-plats. APL-platserna som erbjuds ligger inom respektive yrkesutbildnings verksamhetsområde.

Av intervjuer med elever, lärare och rektor framgår att elevernas APL är förlagt på de kurser som anges i rektorns beslut om vilka kurser, eller delar av kurser avseende yrkesutbildningar som ska förläggas på arbetsplatser. Vilka kurser som ska förläggas på APL bestäms i samråd med undervisande lärare, men beslutas av rektor. Samtliga elever har en handledare som av lärarna ha bedömts nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig. Om något skulle inträffa på en APL-plats som innebär att en handledares kunskaper eller lämplighet kan ifrågasättas byts APL-platsen ut.

Lärarna uppger vidare vid intervjuer att vad gäller tre av fyra yrkesutbildningar tillhandahåller huvudmannen APL-platser till eleverna. För en av yrkesutbildningarna: företagande, ekonomi- och löneadministration, gäller att eleven själv får hitta sin APL-plats. Det är konkurrens om praktikplatser inom yrkesområdet med andra skolor. Eleverna blir bortvalda för att arbetsgivaren väljer kandidater från andra skolor och lärarna kan inte placera eleverna i kommunala alternativ. Detta leder till att två till tre elever per termin står utan APL-plats och får därför göra uppgifter som motsvarar det eleven skulle ha utfört på en arbetsplats på skolan.

Av rektorns beslut om vilka kurser, eller delar av kurser som ska förläggas på arbetsplatser framgår att sex veckor APL ingår i yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration. APL-perioden är förlagd till utbildningens andra termin som en del av kurserna Information och kommunikation 2, Redovisning 2, Administration 1 och Affärsjuridik.

Rektorn uppger vid intervjun att skolledningen har varit i kontakt med förvaltningen för att få till stånd ett samarbete så att huvudmannen framgent ska erbjuda APL-platser även för elever som går yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök vid skolan har rektorn ännu inte fått någon återkoppling från huvudmannen om huvudmannen kommer att kunna erbjuda eleverna APL-platser. Det behöver först utses någon inom huvudmannens organisation som ansvarar för att samordningen av arbetet med APL platser innan frågan är löst.

Av skriftlig information till elever uppsatt i skolans reception om de yrkesutbildningar som skolan erbjuder framgår att det i utbildningen ingår sex veckors APL och att praktikplatsen ombesörjs av eleven själv.

Huvudmannen uppger i huvudmannens synpunkter på Skolinspektionens tjänsteanteckning att det inte är elevens uppgift att skaffa sin APL-plats, men om en elev har ett eget förslag nekar skolan inte eleven den platsen. Skolan har byggt upp ett kontaktnät av företag som tidigare har tagit emot praktikanter, samt tidigare elever och genom det har skolan kunnat ge några elever chansen att söka dessa platser. I slutänden är det företaget som avgör vilken elev de vill ta emot. Företagen kräver att eleverna söker APL-platsen själva, men skolan ansvarar för att alla elever får en APL-plats. Skolan har efter Skolinspektionens besök vid skolan rättat till felaktig information om att eleverna ansvarar för att söka sin egen APL-plats i broschyrer och på skolans hemsida. Eleverna som Skolinspektionen har intervjuat startade studierna i augusti 2024 och omfattas därför inte av författningarnas krav på att huvudmannen ska tillhandahålla APL-platser. Rektorn tror att frågan om att huvudmannen ska tillhandahålla APL-platser till eleverna vid yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration kommer att ha löst sig till i november 2025 då eleverna som omfattas av lagkravet ska ha APL för första gången. Det kräver dock en samverkan hos huvudmannen och att huvudmannen hittar en samordnande person för de kommunala APL-platserna.

Rättslig reglering

Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande och att lärandet uppfyller de krav som ställs på utbildningen. Rektorn beslutar om hela eller delar av kurser ska förläggas till arbetsplatser. (2 kap. 27 § förordningen om vuxenutbildning i dess lydelse i Svensk författningssamling (SFS) 2011:1108.)

Huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande och att lärandet uppfyller de krav som ställs på utbildningen. När det gäller sammanhållna yrkesutbildningar beslutar rektorn vilka kurser eller delar av kurser som ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande. När det gäller övrig utbildning beslutar rektorn om utbildningen ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande och i så fall vilka kurser eller delar av kurser som ska förläggas till arbetsplatser. (2 kap. 27 § förordningen om vuxenutbildning i dess lydelse enligt SFS 2022:1093, förordningen tillämpas första gången i fråga om utbildning som påbörjas efter den 31 december 2024.)

För en elev som deltar i arbetsplatsförlagt lärande ska det utses en handledare på arbetsplatsen. Som handledare får bara den anlitas som har nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedöms vara lämplig. (2 kap. 30 § förordning om vuxenutbildning)

Skolinspektionens bedömning

Av utredningen framkommer inte annat än att rektorn fattar ett skriftligt beslut om vilka kurser eller delar av kurser som ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande och alla elever ges en handledare som bedömts ha nödvändiga kunskaper och erfarenheter för uppdraget och som även i övrigt bedömts vara lämplig. Av skollagen framgår att för sammanhållna yrkesutbildningar beslutar rektorn vilka kurser eller delar av kurser som ska genomföras som arbetsplatsförlagt lärande, och att det ska utses en handledare för varje elev. Mot bakgrund av ovanstående ska ärendet avslutas i de delarna.

Skolinspektionen bedömer att Haninge kommun inte uppfyller författningarnas krav vad gäller att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande för alla elever som har behov av det. Av utredningen framgår att huvudmannen inte tillhandahåller APL-platser till samtliga elever på yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration. Huvudmannen uppger visserligen i sina synpunkter på Skolinspektionens tjänsteanteckning att detta troligtvis kommer att vara löst till november månad 2025 då APL är förlagt på yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration nästa gång. Huvudmannen har dock inte kunnat redogöra någon konkret plan för Skolinspektionen avseende hur huvudmannen ska ansvara för att skaffa APL-platser för samtliga yrkesutbildningar. Huvudmannen har vidare angett att de elever som Skolinspektionen har intervjuat startade studierna i augusti 2024 och att de därför inte omfattas av vuxenutbildningsförordningens krav på att huvudmannen ska tillhandahålla APL-platser. Rektorn har dock fattat beslut om att eleverna på yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration ska ha sex veckor arbetsplatsförlagt lärande. Av

förordningen om vuxenutbildning framgår att huvudmannen ansvarar för att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande. Detta framgår av såväl nuvarande som tidigare lydelse av den aktuella paragrafen, 2 kap. 27 § förordningen om vuxenutbildning. Skolinspektionen konstaterar att rektorn har fattat beslut om att eleverna på yrkesutbildningen företagande, ekonomi- och löneadministration ska ha arbetsplatsförlagt lärande och att de aktuella eleverna därför ska ges arbetsförlagt lärande. Som ovan har redovisats så har huvudmannen en skyldighet att skaffa platser i de fall arbetsplatsförlagt lärande ingår i elevernas utbildning, såväl enligt tidigare som nuvarande regler i förordningen om vuxenutbildning. Skolinspektionen lämnar därför huvudmannens invändningar om dessa reglers tillämplighet utan avseende. Skolinspektionen bedömer sammanfattningsvis att huvudmannen inte har skaffat APL-platser till alla elever som har behov av det. Det finns därmed skäl att förelägga huvudmannen att åtgärda bristen.

Val av ingripande

Skolinspektionen får förelägga en huvudman som står under dess tillsyn att fullgöra sina skyldigheter, om verksamheten inte uppfyller de krav som följer av de föreskrifter som gäller för verksamheten (26 kap. 10 § skollagen).

Haninge kommun verksamhet vid Centrum Vux uppfyller inte författningarnas krav vad gäller att skaffa platser för arbetsplatsförlagt lärande för elever som har behov av det. Det finns därför skäl att förelägga Haninge kommun att fullgöra sina skyldigheter och vidta åtgärder för att avhjälpa bristen.

Områden utan konstaterade brister

Betygssättning

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Skolinspektionen har tagit del av och granskat betygskatalogen för Centrum Vux pågående yrkesutbildningar. Av betygskatalogen framgår av samtliga beslutade betyg vilken skolform, huvudman, kurs samt kurskod och antal gymnasiepoäng betygssättningen avser. Vidare framgår även uppgift om skolenhetens skolenhetskod, namn på betygssättande lärare, vilket datum betyget satts, namn och personnummer för eleven samt vilket betyg eleven getts och på samtliga betyg. Inga ändringar eller rättelser har genomförts i betygskatalogen.

Avseende betyget i tre kurser i betygs katalogen framgår av betyget att två lärare ska signera betyget, men enbart en av dem har gjort det. Lärare och rektorn uppger vid intervjuer att den lärare som inte har signerat betyget inte har undervisat eleverna i kurserna och inte egentligen ska stå med som lärare på betyget. Den lärare som har signerat betyget har undervisat eleverna i kurserna och har lärarlegitimation. Rektorn har uppmärksammat bristen som berott på att läraren stått med som lärare på kurserna för att få tillgång till ett digitalt system för att kunna hantera sina arbetsuppgifter. Rektorn har säkerställt att läraren får tillgång till det digitala systemet på ett annat sätt och behöver därmed inte längre stå registrerad som lärare på de kurserna varvid läraren inte heller framgent kommer att finnas angiven som lärare i betygs katalogen.

Rättslig reglering

Betyg ska beslutas av den eller de lärare som bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas. Om läraren eller lärarna inte är legitimerade, ska beslutet fattas tillsammans med en lärare som är legitimerad. (3 kap. 16 § skollagen)

Om fler än en lärare bedriver undervisningen vid den tidpunkt när betyg ska sättas och bara någon eller några av dessa är legitimerade, ska betyget beslutas av den eller de legitimerade lärarna. (4 kap. 2 § förordning om vuxenutbildning)

Betyg i ett ämne på en nivå som helt eller delvis genomförs som arbetsplatsförlagt lärande ska beslutas av läraren i ämnet efter inhämtande av synpunkter från handledaren. (4 kap. 5a § förordning om vuxenutbildning)

Enligt Skolverkets föreskrifter om betygs katalog för vuxenutbildning (SKOLFS 2012:8) ska den eller de som beslutar om ett betyg datera uppgiften i betygs katalogen och förse uppgiften med egenhändig signatur. (7 §) En betygs katalog innehålla 1. Skolverkets skolenhetskod, 2. skolform och i förekommande fall nivå inom skolformen, 3. namn på huvudman, skolenhet och den kommun där skolenheten är belägen, 4. namn på eleven och elevens personnummer, samt 5. namn och titel på den eller de som har beslutat om betyg. (8 §) En betygs katalog i kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska innehålla kursens namn, gymnasiepoäng, kurskod samt elevens betyg efter genomgången kurs. Om eleven har genomgått delkurs, orienteringskurs, individuell kurs eller sammanhållen yrkesutbildning ska betygs katalogen innehålla uppgifter om delkursens namn, verksamhetspoäng, kurskod samt elevens betyg efter genomgången delkurs, orienteringskursens namn, verksamhetspoäng, kurskod samt uppgifterna i intyg på genomgången orienteringskurs. Den individuella

kursens namn, verksamhetspoäng, kurskod samt uppgifterna i intyg på genomgången individuell kurs. Den sammanhållna yrkesutbildningens namn, gymnasiepoäng samt kod eller annan beteckning. (10 §)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte annat än att verksamheten uppfyller författningarnas krav inom detta område. Ärendet ska därför avslutas även i denna del.

Validering

Omständigheter som ligger till grund för bedömningen

Av dokumentstudier samt intervjuer med lärare, studie- och yrkesvägledare samt rektorn framgår att det finns en framtagen rutin för valideringsprocessen på skolan. Studie- och yrkesvägledarna ansvarar för att genomföra den inledande kartläggningen för eleven. Om den inledande kartläggningen leder vidare till validering kontaktar studie- och yrkesvägledaren rektorn eller biträdande rektor som utser en lärare som genomför den fördjupande kartläggningen.

Två elever uppger vid intervjuer att de önskat validera bort den första APL-perioden då de båda har lång erfarenhet inom ett yrke med anknytning till den yrkesutbildning de läser vid på skolan. Eleverna har via andra elever eller lärare fått uppfattningen om att det inte är möjligt att genomföra en validering på yrkesutbildningen, men ingen av eleverna har formellt tagit kontakt med studie- och yrkesvägledaren för att inleda en valideringsprocess. Flera andra elever uppger vid intervjuer att de själva valt att avstå från att genomföra en validering då de önskar läsa utbildningen i sin helhet. En elev har till exempel fått frågan från studie- och yrkesvägledaren samt yrkesläraren om hen vill validera bort kurser utifrån elevens tidigare yrkesbakgrund, men eleven vill läsa samtliga kurser i sin helhet.

Lärare uppger vid intervjuer att det var länge sedan en validering senast genomfördes på skolan. Studie- och yrkesvägledarna uppger vid intervjun att ingen av dem har varit med om att det genomförts någon fullständig validering för någon elev på skolan. Det är upp till fem år sedan en fullständig validering genomfördes. Vid det första kartläggningssamtalet förklarar studie- och yrkesvägledaren vad som kommer krävas av eleven för att eleven ska få betyg i kursen istället för intyg. Efter samtalet tar eleven i regel tillbaka sin önskan om att få sina kunskaper validerade. Eleven säger sig då vilja läsa utbildningen i sin helhet och därmed få betyg i alla kurser. Det är vanligt att elever som läser yrkesutbildningen Vård och omsorg enbart vill validera bort APL-perioden, men det är inte möjligt att enbart validera bort den.

Rektorn uppger vid intervjun att frågor om validering ska hanteras av rektorn som har erfarenhet av valideringar, men att några valideringsärenden tyvärr inte kommer till rektorn eftersom elever efter det inledande samtalet med studie- och yrkesvägledaren inte önskar fortsätta processen. Att så få valideringar genomförs på skolan kan handla om hur valideringen marknadsförs på skolan och att en validering inte är särskilt enkelt för eleven att genomföra varvid eleven ofta tar tillbaka sin önskan. Utbildningen ska alltid innehålla 15 procents APL, därför kan inte APL-perioden valideras bort.

Huvudmannen uppger i synpunkterna på Skolinspektionens tjänsteanteckning att det är möjligt för en elev att genomföra en validering av det kursinnehåll APL omfattar. Det är inte APL-perioden i sig som kan valideras bort, men kursinnehållet kan valideras. Det är enbart i yrkeskurser som det är längesedan det genomfördes en fullständig validering. Det är tre år sedan en fullständig validering genomfördes i en yrkesutbildning. En valideringsprocess med en SFI-elev har exempelvis precis påbörjats under våren 2025. Flera lärare som undervisar i matematik, svenska och engelska vid skolan har en reduktion i sin tjänst för att kartlägga, nivåtesta och om så behövs validera kunskaper i ämnet. Studie- och yrkesledarna hanterar aldrig dessa valideringar utan hänvisar direkt till den lärare som har uppdraget i tjänstefördelningen. Att valideringar sällan genomförs beror på att elever tackar nej till validering när de får information kring vad som krävs för att få betyg genom provning.

Rättslig reglering

Huvudmannen är skyldig att se till att en elev erbjuds validering, om eleven behöver det och valideringen görs inom ramen för en eller flera kurser eller nivåer som bekostas av elevens hemkommun. Med validering avses en strukturerad process som innehåller en fördjupad kartläggning och en bedömning som syftar till ett erkännande av en persons kunskaper oberoende av hur det förvärvats. Rektorn ska verka för att valideringen görs i enlighet med lag och andra författningar. (20 kap. 42 § skollagen)

Den som har genomgått en validering enligt 20 kap. 42 § ska ha möjlighet att få resultatet erkänt genom betyg. Betyg efter en validering ska sättas genom provning. (20 kap. 43 §§ skollagen)

Validering får ske inom ramen för alla kurser och nivåer i ämnen och ska utgå från elevens förutsättningar och behov. En elev som har genomgått validering för en del av en kurs eller nivå i ett ämne behöver inte delta i undervisningen när det gäller den delen av kursen eller nivån. (2 kap. 8 § förordningen om vuxenutbildning (2011:1108))

En validering inom komvux ska föregås av en inledande kartläggning. Om det efter en sådan kartläggning fortfarande är oklart vilken nytta eleven

kommer att ha av en validering bör utgångspunkten vara att validering erbjuds. Om det däremot vid den inledande kartläggningen framgår att validering inte kan leda till att eleven får en mer effektiv utbildning, t.ex. en förkortad sådan, så bör huvudmannen inte vara skyldig att erbjuda validering. Skyldigheten att erbjuda validering bör inte ge en rätt för varje elev i komvux att när som helst få genomgå validering. Huvudmannen bör göra en bedömning av om valideringen kan förväntas vara en effektiv åtgärd för eleven. Det bör vara tillräckligt att en validering bedöms resultera i att endast en mindre del av individens kunnande erkänns. Huvudmannen bör alltså bara vara skyldig att se till att en elev erbjuds validering om eleven behöver det. (Prop. 2021/22:123 s 20)

Skolinspektionens bedömning

Av ovan redovisade omständigheter framkommer inte att Haninge kommun brutit mot bestämmelserna när det gäller validering. Ärendet ska därför avslutas i denna del.

Beslutet är fattat av utredaren Erik Almqvist.

Utredaren Maria Klasson har varit föredragande i ärendet.

I ärendets slutliga handläggning har även utredaren Anneli Flygare Rydell medverkat.